

АРТУРІВСЬКИЙ ДИСКУРС: ДИНАМІКА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ТОПОНІМІВ І ХРЕМАТОНІМІВ

Я. І. Каламбет

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти й газу;
м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15;
тел. 380 (3422) 54-74-30; e-mail: jaryna_schwetj@ukr.net*

У статті вивчається динаміка концептуалізації прецедентних онімів в артурівському дискурсі та доводиться, що ментальний простір цього дискурсу конститується одиницями різного прецедентного статусу – антропонімами, топонімами і хремотонімами. З'ясовується, що концептуальні ознаки прецедентних топонімів та хремотонімів є актуальними впродовж п'ятисотлітнього існування Артуріани і є релевантними для процесів вторинної номінації в сучасному англомовному дискурсі; виникаючи в результаті метафоризації або метонімізації.

Ключові слова: *артурівський дискурс, концептуальна структура, концептуальна ознака, прецедентний онім, топонім, хремотонім, вторинна номінація.*

Лінгвістичне вивчення артурівського дискурсу (далі – АД) базується на дослідженнях мови артурівських легенд з урахуванням стилістичних (Ю. Серенков [5], Ж. Ширяєва [6]), семантичних, ономастичних (Д. Дей [7], Т. Грін [9], А. Люпек [10]) та міфотворчих особливостей (М. Жирард [8], А. Комаринець [2], Е. Кратасюк [3], О. Ладигін [4]).

Попри численні наукові розвідки міждисциплінарного порядку проблема встановлення місця прецедентних онімів (далі – ПО) в досліджуваному типі літературно-художнього дискурсу – артурівському, все ще потребує свого лінгвістичного опрацювання. З цією метою виникає необхідність провести дослідження зазначених феноменів на предмет з'ясування їхньої концептуальної структури і способів вербальної об'єктивації в артурівському дискурсі.

Актуальність теми зумовлюється загальною тенденцією лінгвістичної науки до вивчення когнітивних і комунікативних аспектів мовленнєвої діяльності. Включення АД до наукового обігу, з'ясування його лінгвокультурної специфіки висвітлення концептуальної природи прецедентних онімів, опис особливостей їхньої історичної динаміки – все це становить такий ракурс наукових досліджень, який є актуальним з огляду на важливість осмислення еволюції внутрішньої форми онімів, зокрема тих, що входять до «золотого фонду» англійської лінгвокультури.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні динаміки розвитку концептуальної структури ПО як конститутивних елементів АД XV-XXI ст. Реалізація цієї мети передбачає розв'язання таких **завдань**: побудувати модель АД з опорою на положення теорій інтертекстуальності та прецедентності; встановити особливості мовної об'єктивації досліджуваних топонімів та хрематонімів у дискурсі та реконструювати їхню концептуальну структуру; окреслити специфіку формування вторинних номінантів на основі ПО у сучасних англомовних різножанрових текстах.

Об'єктом дослідження у цій статті виступають прецедентні топоніми, хрематоніми АД. *Предметом дослідження* є вербальна об'єктивація цих прецедентних одиниць артурівського дискурсу та динаміка їхньої концептуалізації.

Цикл легенд про короля Артура від початку створення первинного твору («Смерть Артура» Т. Мелорі) до сьогодення називається Артуріаною. Вона є вираженням явищем у культурному просторі Великої Британії V-XXI ст., оскільки виникає на основі культурних і мовленнєвих традицій, впроваджуючи свої канони та своєрідну систему прецедентних феноменів, що встановлюються на основі всіх творів про короля Артура та лицарів Круглого Столу. Така множина легенд, які об'єднані між собою особливою культурно значущою лексикою (прецедентною), формує тип художнього дискурсу – артурівський дискурс.

Дискурс Артуріани розглядаємо як особливий тип літературно-художньої комунікації, що конститується низкою текстів легенд про короля Артура, створених згідно з канонами англійської ментальності відповідного історичного періоду, і характеризується системою ціннісних домінант, об'єктивованих специфічними мовними засобами. До таких ціннісних домінант АД можна віднести прецедентні оніми артурівських легенд.

Артурівський дискурс – це комунікативно-когнітивний феномен, який представлений сукупністю текстів, об'єднаних уживанням прецедентних феноменів (онімів) Артуріани, інтертекстуальний характер яких забезпечує їм тематичну єдність [1]. Категорія інтертекстуальності відповідає за перенесення культурно значущих номінацій з одного тексту в інший. Інтертекстуальність вказує на рекурсивний і/або на прокурсивний зв'язок тексту з культурою, що реалізується у вигляді включення в нього (текст) різних мовних засобів, які є культурно значущими, а як лінгвосеміотична одиниця вказує на нероздільний сигнал у знаковому просторі культури, який при посиланні на нього в іншому тексті розвиває попередньо закладену ситуацію в тому тексті, у який він вводиться.

Концептуальний простір артурівського дискурсу визначається ментальними одиницями різного лінгвокультурного статусу, серед яких чільне місце посідають прецедентні топоніми і хрематоніми. Втілюючи ціннісні пріоритети АД, вони були й залишаються лінгвокультурними

константами цього дискурсу, в основі яких лежить суспільно схвалена система цінностей.

Категорія прецедентності реалізується при побудові моделі артурівського дискурсу як перенесення артурівських феноменів з прецедентного твору в нові тексти, забезпечуючи зв'язок усіх легенд, які формують артурівський дискурс. Артуріана має високий інтертекстуальний потенціал, пронизуючи у вигляді інтертексту ряд творів англійської та світової літератури. Прецедентний текст є таким прецедентним феноменом, який включає певну закодовану культурно важливу інформацію, що через інтертекстуальні зв'язки транслюється у вторинні тексти, де вона переосмислюється, вдосконалюється та переоцінюється. При цьому зберігається символіка, закладена первинно у прецедентній легенді. Прецедентним текстом для АД є «Смерть Артура» Т. Мелорі.

Методика дослідження прецедентних феноменів полягає в інтерпретації значень конструкцій, що об'єктивують ті чи інші властивості, у встановленні основних загальних типологічних ознак досліджуваних одиниць. Саме ознаки ПО формують їхню концептуальну структуру. Концептуальна структура прецедентного хрематоніма чи топоніма представлена сукупністю ознак, необхідних і достатніх для ідентифікації предмета чи явища як фрагмента картини світу.

Прецедентні оніми АД мають трирівневу структуру – понятійну, асоціативно-образну та актуально-оцінну [1]. Понятійна складова відбиває денотативну співвіднесеність імені та встановлюється за допомогою лексикографічних та фахових джерел. Асоціативно-образна складова – це сукупність знань, образів і асоціацій, що виникають у свідомості, в зв'язку з тим чи іншим денотатом; вона об'єктивується через ті характерні ознаки прецедентних феноменів, що притаманні дискурсу Артуріани XVI-XXI століть, що може засвідчувати «обростання» прецедентних феноменів новими ознаками. Актуально-оцінна складова враховує ті цінності (ознаки прецедентних онімів, типажів, хрематонімів та топонімів), які актуалізуються в дискурсі XXI ст. і які можна встановити за допомогою Британського Національного Корпусу, що фіксує додаткові ознаки прецедентних феноменів на основі вторинної номінації. Таке «обростання» концептуальної структури новими ознаками конституює динаміку концептуалізації в АД.

Серед найуживаніших **прецедентних топонімів** АД фігурують AVALON і CAMELOT, які актуалізуються як у ранній середньовічній Артуріані, так і в сучасних текстах. Номінація Camelot виступає прецедентним топонімом, предметом із «вторинного, міфічного світу», який є національно-маркованим і значущим для культури Англії. Вперше CAMELOT як столиця правління короля Артура згадується у ПТ Т. Мелорі, де автор порівнював його з містом Вінчестером: *it swam down the stream to the City of Camelot, that is in English Winchester*. Етимологія номінації Camelot веде до романо-британської назви міста *Camulodunum*,

яка була першою столицею Римської Британії (4-447 ст. н.е.). Назва *Camulodunum* походить від кельтського бога *Camulos*. В XVI ст. у літературі використовувалися лексеми *Camallat*, *Camalat* та *Camallate*; в XVII ст. ці лексеми трансформувалися у *Camilot*, а у XVIII ст. загально-вживаним стає форма написання слова *Camelot* (1765 р.).

Для встановлення понятійних ознак прецедентного топоніма можна звернутися до визначення Камелоту як місця правління короля Артура, яке асоціюється з Двором короля Артура та Круглим Столом; найвідомішого замку і двору, які асоціюються з легендарним образом короля Артура; ідеального місця, де колись правив король Артур та його лицарі Круглого Столу; улюбленого міста короля всієї Британії: місця, де шляхетних воїнів посвячували в лицарі, давали шлюб закоханим, відбувалися лицарські з'їзди за Круглим Столом та здійснювалося правосуддя.

Говорячи про асоціативно-образний шар прецедентного топоніма *CAMELOT*, не можна не помітити, що в АД XVI-XVIII ст. він має дві площини. Перша вказує на таку характеристику, як «місце правління короля Артура» (*The old King Arthur was owner of this Camalat*), а друга пов'язана з Круглим Столом, за яким збиралися лицарі, яких було 150 при Дворі короля: *should draw unto a castle called Camelot in those days, and there the king would let make a council-general with his knights*.

Асоціативно-образний шар цього прецедентного топоніма представлений ознакою *magic / магічність*, яка формується на основі словосполучень *wizzard's castle / magic palace*, як: *Now for the Wizzard's castle in Camalot – tho' I doubt, When I am in, if ever I get out; And angle of our magic palace of Camalot should appear*. Ця ознака вербалізується також у значенні «фатальність» за допомогою *fatal castle*: *There's nothing interrupts our way so much as doth the erection of this fatal castle*.

Прецедентний топонім *CAMELOT* має особливу схильність породжувати в мовній свідомості образні асоціації. Відповідно, порівняння *airy Camelot / sumptuous palace / spacious Camelot / lofty Palace* сигналізують про позитивно-оцінну ознаку *majesty / величність*: *airy Camelot was advanc'd in Wealth and Power; The lofty, gilded Palace shone from far*. Чарівність розташування Камелоту втілюється у контексті: *Along the flowry Banks the City stood, where silver Sein rolls down her noble flood*; та підсилюється вербалізацією прикметника *fair*: *Shall this fair City, this new Babilon, this other nobler Rome*.

Позитивні ознаки у концептуальній структурі цього прецедентного топоніма є свідченням його культурної та соціальної *significance / значущості*, яка виражається конструкцією *ancient town*: *Where famous Pontis stood an ancient Town* або словосполученням *town of ancient fame*. Цікавою є вербалізація ознаки *значущість* не лише в значенні «стародавній», але й «вічний» завдяки прикметникам: *To the round Palace of th' Immortal Soul; Thus did he to th' Eternal's Palace ride* та словосполучен-

ню *to swear upon the Four Evangelists*, що носить певний символічний характер: *noon they came to Camelot ...to swear upon the Four Evangelists*.

Прецедентний топонім *CAMELOT* є місцем правління Артура, столицею колишньої Великої Британії, чия концептуальна структура є сукупністю позитивних ознак: *magic* / *магічність* (частотність актуалізацій в АД – 10%), *majesty* / *величність* (54%), *значущості* / *significance* (частотність актуалізацій в АД – 36%).

Прецедентні хремотоніми *EXCALIBUR*, *ROUND TABLE* і *HOLY GRAIL* реконструюють в процесі вербалізації в АД XV-XXI ст. низку характерних ознак, які роблять їх особливими для англійської лінгвокультури. У артурівському дискурсі XIX-XXI ст. відроджуються та актуалізуються ті прецедентні феномени, які вперше об'єктивувалися в ПТ Т. Мелорі «Смерть Артура» і протягом двох століть про них не було більше згадки. До таких прецедентних хремотонімів належать *HOLY GRAIL* і *ROUND TABLE*. Однак такий символ могутності короля Артура, як його меч *Екскалібур*, зустрічається в АД упродовж шести століть.

Номінація *Excalibur* походить від валлійського *Caledfwlch* (*caled* – ‘битва’, ‘жорсткий’, *bwlch* – ‘порушення’, ‘розрив’. В ірландській міфології ця назва трансформувалася в *Caladborg* – ‘меч для сміливця’, а ще пізніше перейшла у *Caladbuilc*. В історії монаха Джеффри Монмутського „*Historia Regum Britanniae*” / «Історія королів Британії» (1135-1137), яка є першою неуельською згадкою про короля Артура та його лицарів, меч *Excalibur* транслітерувався як *Caliburnus* (від середньовічної латини *calibs* «сталь»), а вже у творах Середньовіччя зустрічаються *Calabrun*, *Calabrum*, *Calibourne*, *Callibourc*, *Calliborc*, *Calibourch*, *Escaliborc* і *Escalibor* на позначення меча Артура. Остання форма перейшла в сучасну форму *Excalibur*.

Лексема *Excalibur* тлумачиться як меч – подарунок Володарки озера *LADY OF THE LAKE* королю Артуру, чие лезо було незламним і захищало того від будь-яких нападників, володіючи сокровенною силою. Меч з'явився на початку та зник у кінці правління, допомагаючи королю впродовж усього періоду володарювання боротися з ворогами й претендентами на трон.

Асоціативно-образний шар прецедентного хремотоніма *EXCALIBUR* формується на основі ознак, які виділяються в АД XVI-XXI ст.:

- *invincibility* / *непереможеність* (під час битви меч сяяв, наче факел, засліплюючи ворогів): *With his victorious Sword, which wav'd on high; thenne he drewe his swerd Excalibur, but it was so breyght, in his enemyes even that it gave light lyke thirty torchys; for the scabbard is worth ten of the swords, for whiles ye have the scabbard upon you, ye shall never lose no blood, be ye never so sore wounded*. Ця ознака актуалізується прикметником *victorious* (*victorious sword*), його синонімами *triumphant*, *successful*, *conquering* (*sword*, *Excalibur*, *Caliburno*), порівняннями *it gave light like thirty torchies* та *is worth ten of the swords*. Контекстуальне вті-

лення магічності меча, що забезпечує всесильність і безсмертність власника, відображене конструкцією *ye shall never lose no blood, be ye never so sore wounded*;

– **might / могутність** актуалізується прикметниками *refulgent / celestial / glorious / massy / broad / good*, пор.: *His glorious belt he cross his shoulder flung, in which refulgent Caliburno hung; And for one Mortal Stroke did all his might collect, Like some Celestial Sword of temper□d Flame; Dreadful indeed, but glorious to behold... His massy Sword he girded to his wast; He now no longer missive Weapons threw, But from his Side broad Caliburno drew; And therewith he shook his good sword Escalabor;*

– **militancy / войовничість** об'єктивуватися також прикметниками: *warlike / warring / combative / hostile / bloodthirsty / mighty / sword: whose warlike sword shall pass through fertile France and Germany; warring Sword streams with the yellow Blood; Sir, said Merlin, look ye keep well the combative scabbard of Excalibur; Because Morgan le Fay had sent him hostile Excalibur; Then Sir Accolon withdrew him a little, and came on with bloodthirsty Excalibur on high, and smote Sir Arthur; the mighty sword Excalibur fell out of Accolon's hand; And when King Arthur smote him again with hard Excalibur that it cleft his head;*

– **fatality / фатальність** виражена прикметником *fatal* і контекстуально *the sword to finish up the tragedy: He feels the fatal sword imbrue his breast; Here was he ready to strike, and with the sword to finish up the tragedy;*

– **king's resignation / завершення місії короля** Артура, що втілюється контекстуально: *Then Sir Bedivere departed...then he threw the sword as far into the water as he might; and there came an arm and hand above the water and met it.*

Асоціативно-образний шар прецедентного хрематоніма ЕХКАЛІВУР представлений ознаками, що формують його концептуальну структуру впродовж п'яти століть: **invincibility / непереможність** (частотність актуалізацій – 23%), **might / могутність** (42%), **militancy / войовничість** (12%), **fatality / фатальність** (18%), **king's resignation / завершення місії короля** (5%).

Словники та праці англійських та американських вчених, присвячені вивченню артурівської прецедентної лексики, показують, що кожен з досліджуваних прецедентних хрематонімів є культурно активним і значущим. Первинне значення ПХ закладене ПТ Т. Мелорі «Смерть Артура». На основі ПТ встановлені ознаки-символи, що збереглися протягом століть незмінними.

Актуалізація ознак прецедентних онімів у сучасних англійських текстах супроводжується появою вторинної номінації, яка відображає процес утворення нових номінацій, що базуються на особливостях англійського АД XV-XXI ст. та на окремих особливостях прецедентних

онімів. Основними видами вторинної номінації артурівських прецедентних онімів виступають метафора і метонімія. Обидві представляють собою універсальний за своєю поняттєвою основою спосіб переосмислення прецедентних онімів на основі асоціацій: метафоричне переосмислення відбувається через асоціації за подібністю, а метонімічне – за суміжністю.

Базою створення імені для нового об'єкта чи явища в сучасних текстах служить мовна форма прецедентного хрематоніма або топоніма, а концептуальною ознакою – образно-оцінні ознаки прецедентних онімів, встановлених у англійському дискурсі XV-XXI ст.

Артурівський дискурс, який постулюється як вид художнього дискурсу, містить ряд культурно значущих понять – прецедентних феноменів, які виступають як двопланові одиниці, оскільки здатні бути як хрематонімами / топонімами АД, так і новими лексичними одиницями, утвореними в результаті семантичного процесу, коли форма мовної одиниці переміщується з одного об'єкта позначення на інший на основі певної подібності між цими поняттями. Причиною їх виникнення є зіставлення нового поняття (ще не названого) з уже відомим, що відбувається на основі використання якоїсь спільної для обох ознаки. Метафора є результатом процесу метафоризації, яку в традиційній лінгвістиці (стилістиці і лексикології) тлумачать як розширення смислового об'єму слова за рахунок виникнення у нього переносних значень і підсилення його експресивних властивостей.

Артурівські прецедентні топоніми та хрематоніми як вторинні номінанти є новими найменуваннями, які здатні відображати певні образно-оцінні ознаки свого лексичного значення, орієнтуючи на новий предмет, виділяючи його з будь-якої сукупності інших предметів. Такі вторинні утворення на основі використання номінацій, які раніше існували в мові, об'єктивуються в сучасних англійських текстах різних функціональних стилів, але вже в новій для них функції. Аналіз прецедентних онімів у сучасному АД доводить, що базовими ознаками для називання нових лексичних одиниць найчастіше є *conventionalism / традиційність, might / могутність, historicity / історичність, leadership / лідерство, majesty / величність, magic / магічність, security / захищеність, gorgeousness / вишуканість*

Традиційність як ознака, що є складовою образно-оцінного шару всіх вторинних номінантів прецедентних антропонімів, топонімів і хрематонімів, відіграє ключову роль у сучасних англійських текстах XXI ст. Саме на її основі номінуються нові об'єкти, встановлюється прецедентність цих одиниць. Ознака *традиційність* постулює зв'язок теперішнього і минулого, історично важливого та інноваційного нового, втілюючи одночасно казковість, практичність і вишуканість.

Виділена ознака слугує основою для встановлення метафоричних зв'язків прецедентних онімів з іншими об'єктами чи суб'єктами в сучас-

ній англійській лінгвокультурі. Прецедентні топоніми та хрематоніми виступають номінаціями:

- тематичного парку розваг у США *Camelot Theme Park: Camelot Theme Park was a resort and theme park located in the English county of Lancashire (the last operating season was in 2012, the park will not open for 2013);*

- назвою ванних кімнат для людей похилого віку: *Now Caradon Twyfords has come up with Avalon – an attractive, stylish, user-friendly bathroom developed after three years extensive research into the difficulties associated with ageing;*

Об'єктивація виділеної ознаки у поєднанні з атрибутом **practicity / практичність** спостерігається й у номінаціях:

- спеціальної сушарки для продуктів *Excalibur: Since 1973, Excalibur has manufactured dehydrators in Sacramento, California, it became possible to dry fruits & vegetables, dehydrate meat for jerky make your own granola, dry fruit puree into a fruit roll-up, make all-natural pet treat.* Операції, які може здійснювати спеціальний апарат *Excalibur*, не лише вказують на його практичну сторону, а й демонструють метафоричне перенесення певних первинно закладених ознак у прецедентному онімі на новий об'єкт – сушку для грибів, овочів, фруктів та інших продуктів;

- металошукача *Excalibur: The unique design of the Minelab Excalibur allows you to use it as effectively in or out of the water – this amphibious machine can move seamlessly from land, beach and wet sand conditions to underwater depths of up to 200ft (66m).* Номінація *Minelab*, яка зустрічається перед прецедентним хрематонімом **EXCALIBUR**, не вказує безпосередньо на функцію або призначення самого механізму. Лише на основі контексту: *Enjoy the simple yet effective discrimination and be surprised at the sensitivity and depth you uncover targets from,* можна констатувати, що лексема **ПО EXCALIBUR** виступає позначенням металошукача.

Традиційність + технологічна інновативність + коштовність об'єктивуються в номінаціях:

- гітар марки *Excalibur: Music producer Rob Cavallo tracks the hit-making history of his Taylor 514c, which was nicknamed "Excalibur" by Billy Joe Armstrong from Green Day and used on songs including "Good Riddance", "the Goo Goo Dolls";*

- сучасних акустичних гітар *Avalon Guitar: Avalon is the leading maker of premium custom guitars in the UK & Ireland blending innovation in design with the finest materials and uncompromising traditional craftsmanship;*

- найсучасніших акустичних систем *Hi-End Excalibur: Excalibur Systems is the leader in providing the Aerospace Industry with high quality,*

cost effective data bus interfaces, data recorders, couplers, cables, connectors and Integrated Solutions;

- смартфонів *HTC Excalibur*: *The HTC Excalibur (HTC S620) is a smartphone model manufactured by High Tech Computer beginning in 2006;*

- серії пультів *Excalibur Remote*: *\$96 for an Excalibur Remote Car Starter Package from Prostyle Auto Accessories in Saginaw (\$239 value);*

- універсальних компактних причепів *Excalibur*: *Excalibur Trailers is a premiere manufacturer and distributor of powersport, utility, enclosed cargo and light commercial & industrial trailers;*

- компанії з виготовлення комп'ютерів в Австралії: *Camelot comprising of GTec, DeLaRue, Reikel, Cadbury Schweppes, and ICL;*

- авто Toyota Avalon: *Toyota Avalon is the First Vehicle in the World to Offer Qi Wireless In-Car Charging.*

Отже, вторинні номінанти в сучасних англійських текстах різних функціональних стилів, утворені на основі артурівських прецедентних онімів, при умові метафоричного перенесення концептуальних ознак найчастіше актуалізують ознаку **conventionalism / традиційність**. Аналіз текстів підтверджує факт об'єктивації при цьому і додаткових атрибутів **practicity / практичність, fabulous / казковість, technological innovations / технологічна інновативність і expensiveness / коштовність**. Встановлення концептуальних ознак ПО дозволяє повноцінно вивчити об'єкт номінації. Таким чином, метафора дозволяє вивчити предмет, розглянути його властивості й порівняти з іншими феноменами.

Легендарність є фундаментальною для формування вторинних номінантів прецедентних антропонімів, топонімів і хрематонімів. Ця ознака дозволяє встановити культурну значущість і актуальність цих прецедентних одиниць для сучасних текстів різних функціональних стилів мовлення.

Вторинні номінанти, утворені на основі перенесення ознаки **легендарність** з прецедентного оніма на інший предмет, зустрічаються в сучасних текстах як номінації:

- музичної групи *Perceval Group*: *The Recorded Ensemble Perceval Group is to change the usual venue of its meetings to Jason's Place at 7.30 pm on February 14;*

- школи для вивчення англійської мови (м. Лондон) "Avalon School": *I love Avalon because it is the meeting point of the world. With its effective Quantum method, you can easily learn English while you enjoy social events;*

- аеропорту *Avalon* в Австралії: *Welcome to Avalon Airport, Melbourne's newest airport specialising in domestic flights across Australia,*

- готелю *Avalon Hotel* в м. Рига (Латвія): *When you imagine the classic, Art Deco hotels on South Beach, the Avalon almost surely comes to*

mind. Coming down Ocean Drive, your eyes will be drawn to the neon lights and vintage 1950s;

Легендарність об'єктивується в сучасних текстах не як окрема образно-оцінна ознака, а як зв'язок **історичність** + **подібність за формою** у номінаціях:

- портативної боеголовки *Excalibur Shell: The M982 Excalibur (previously XM982) is a 155 mm extended range guided artillery shell developed by Raytheon Missile Systems and BAE Systems Bofors;*

- дорогих сигар *Excalibur: Excalibur is a smoother blending of the Hoyo de Monterrey brand with additional aging to help temper any possible brashness;*

- арбалета *Excalibur: At Excalibur, we aren't big business cashing in on crossbow hunting, we're crossbow hunters who build crossbows;*

- кальянної трубки *Excalibur: Dr. Ink recently discovered Excalibur Hookah Bar & Cigar Lounge, where the I-don't-give-a-damn crowd can puff away on stogies, ciggies and hookahs in the company of wine and beer – and indoors!;*

- USB-драйвера: *The Excalibur USB connector ports are available standard on virtually every computing machine manufactured in the past eight years.*

Ознака **легендарність** прецедентних онімів, яка закріпилися протягом п'яти століть формування АД, виявляється сьогодні дуже часто необхідною для формування нових смислів, зокрема в комплексі з додатковим атрибутом **sacradness / сакральність**, і реалізується в номінації *Excalibur Automobile* (авто для молодят у США): *Your wedding day is the most important day of your life and here at Excalibur Wedding Cars & Limousines we are dedicated to making sure your wedding car adds to that experience.*

Словосполучення *Holy Grail of* вербалізується в сучасному художньому, розмовному і технічному мовленні як щось особливе, довгоочікуване: *Nuclearfusion – is the Holy Grail of energy production; seem to form in endless pursuit of the Holy Grail of better children's book selling; The holy grail of limitless energy*) або як „істина”, „суть”: *in an effort to find that Holy Grail of golf; the holy grail of particle astrophysics, were still left to search for the Holy Grail of economic planning* – зрозуміло, що йдеться про щось сокровенне й важливе, що довгий час шукають і до чого прагнуть.

Отже, на основі апеляції до первинної ознаки **легендарність** та її додаткових атрибутів **historicity / історичність, similar in appearance / подібність за формою, sacradness / сакральність** відбувається актуалізація вторинних номінантів на основі прецедентних онімів у сучасних англійських різножанрових текстах.

Величність є ще однією з важливих підстав для формування вторинних номінацій на основі артурівських ПО. Ця ознака є складовою

образно-оцінного шару прецедентних онімів, який формувався впродовж п'яти століть розвитку артурівського дискурсу. Ознака **величність**, історично вкорінившись як одна із сем прецедентних онімів, об'єднує в собі певні додаткові атрибути, які дозволяють виділити артурівські прецедентні оніми серед інших в сучасних текстах і говорити про їхню культурну значущість і неповторність. Серед таких додаткових атрибутів є **value / цінність**, яка зустрічається у вторинних номінаціях на позначення:

- готелю *King Arthur* (Великобританія): *ouched by legend on exquisite Gower, The King Arthur is found nestling under Cefn Bryn. It is family run and consists of two bars, a restaurant, eighteen ensuite rooms, a small barn conversion cottage.* Метафорично *King Arthur* позначає готель у Великобританії, який традиційно є відображенням стародавніх звичаїв за часів правління короля Артура і його лицарів, зберігає чарівну атмосферу минулого. Їжа в ресторані готелю нагадує про часи лицарства;

- казино на території готелю *Excalibur*: *Excalibur Hotel Casino is a charming 3-star property conveniently located only 3.4mi (5.5 km) from the centre of Las Vegas.* Готель славиться комфортабельними і добре оснащеними (кондиціонер, клімат-контроль, телефон і факс, інтернет) номерами, загальна кількість яких – 3991. У такому своєму амплуа номінація *Excalibur* виправдана як назва найбільшого готелю в світі, що розташований у Лас Вегасі (США): *Our lucky couple will fly with USAir to Las Vegas for their six-night stay in the sensational Excalibur Hotel;*

- фешенебельного ресторану *Holy Grail Kingstone Restaurant* (Велика Британія);

- купона на знижку у парку розваг (США): *Take your kids on a magic trip to Camelot Theme Park and save £16.80 by Excalibur!*

- яхти: *The collective fee for their Excalibur 356 had been £250;*

- інформаційної системи: "Members include "Sun", "Xerox Imaging Systems", "Access Graphics", "Excalibur technologies" ;

- великої корпорації: *Excalibur Technologies Inc has reported first quarter net losses of dollar;*

- найдорожчих годинників у світі: *Technical excellence and powerful design are the signatures of the Excalibur collection.* У цьому контексті неможливо одразу визначити значення вторинної номінації, утвореної на основі ПО EXCALIBUR, однак у подальшому контексті: *the Excalibur watch has become an iconic signature of Roger Dubuis,* іменник *watch* засвідчує перенесення мовної форми *Excalibur* на ручний годинник. Крім того, номінації *technical excellence* і *powerful design* чітко вказують на неперевершеність і якість таких механізмів.

Лідерство не фігурує у ПТ Т. Мелорі «Смерть Артура» та літературі XIV-XX ст., однак актуалізується в сучасних англійських текстах різних функціональних стилів, втілюючи певний **сакральний** і **містичний** смисл. Вона профілюється як образно-оцінна ознака прецедентних

онімів, підкреслює лідерські вміння і звитягу в лицарських антропонімах і властивість передувати всім іншим речам – у прецедентних хремотонімах і топонімах. Ця ознака об'єктивується при номінуванні:

- повітряного флоту: ...*part of the Canadian-based Avalon Aviation fleet*;

- комп'ютерної програми: *The discounts vary with the publisher but a Lotus 1-2-3 25-user set is going for \$10,000 and Avalon, the page layout program*;

- борошна найвищого сорту *King Arthur's Flour: What makes King Arthur's Flour superior to other national brands?* Словосполучення *makes superior to* вказує на перевагу муки „King Arthur's Flour” на місцевому ринку і її відмінну якість;

- гелікоптера: *Merlin Anti-Submarine Warfare helicopter*.

Виділені ознаки доводять актуальність артурівських прецедентних топонімів та хремотонімів не лише для АД, а й у межах сучасних англійських текстів різних функціональних стилів. Значущість для британського соціуму в пізнавальному і емоційному планах і розпізнання артурівських прецедентних одиниць широким колом носіїв мови, їхнє рекурентне використання в сучасному англійському мовленні є свідченням прецедентності досліджуваних одиниць.

Отже, частотність об'єктивації вторинних номінантів, заснованих на прецедентних антропонімах, топонімах і хремотонімах, у художньому стилі є майже однаковою і відсотково низькою (18% і 19%, відповідно). Власне в цьому стилі досліджувані прецедентні одиниці актуалізуються як первинні номінанти, об'єктивуючи ознаки, які було встановлено і в прецедентному творі, і у АД XV-XX ст. Багатим на вторинні номінанти цих прецедентних одиниць є публіцистичний стиль (25% (для прецедентних антропонімів) та 22% (для прецедентних топонімів і хремотонімів).

При метонімічній транспозиції однією з базових концептуальних ознак виступає *історичність*, яка вказує на культурно-історичну цінність прецедентних топонімів та хремотонімів і є вельми продуктивною в назвах (мульти)фільмів (*Robin Hood or King Arthur will run tomorrow*), коміксів (*the luminous legendary KingArthur is the main hero of modern comics*), опер (*The centrepiece is Harrison Birtwistle's Gawain, the innovative opera that brought full frontal male*), комп'ютерних ігор (*Camelot, Legion. The Legend of Excalibur, The Holy Grail are beloved by each child*).

Встановлено, що в сучасних англійськомовних текстах явище метонімії кількісно поступається явищу метафори. Базовими для метафоричних перенесень у семантиці стало 238 лексико-семантичних груп слів для прецедентних онімів і 72 – для формування вторинної номінації на основі метонімічного перенесення.

Отже, збагачення концептуальної структури прецедентних онімів

на основі «обростання» новими ознаками в сучасних англомовних текстах засвідчує динаміку концептуалізації прецедентних одиниць в артурівському дискурсі. Така динаміка підтверджується фактом збереження актуальності основних ознак прецедентних онімів упродовж шести століть і їх активним використанням у сучасних англомовних текстах як у своєму первинному, так і у вторинному номінуванні.

Запропонований підхід до аналізу прецедентних онімів артурівського дискурсу може стати в *перспективі* основою для досліджень інших прецедентних одиниць як у межах артурівського дискурсу, так і на матеріалі інших дискурсів та інших лінгвокультур.

Література

1. Каламбет Я.І. Прецедентні оніми артурівського дискурсу: динаміка концептуалізації: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец.10.02.04 «Германські мови» / Я.І. Каламбет. – Львів, 2013. – 20 с.
2. Комаринец А.А. Энциклопедия короля Артура и рыцарей Круглого Стола / А.А. Комаринец. – М.: АСТ, 2001. – 293 с.
3. Кратасюк Е.Г. Репрезентация прошлого в массовой культуре последней трети 20 века: легенды артуровского цикла в кинематографе и рекламе: автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. филол. наук: 10.01.08 «Теория литературы, текстология» / Е.Г. Кратасюк. – М., 2002. – 20 с.
4. Ладыгин О.М. Легенды о короле Артуре и мифотворчество XX века [Электронный ресурс] / О.М. Ладыгин. – Режим доступа: <http://www.countries.ru/library/mif/ladygina/3.htm>
5. Серенков Ю.С. «Артуровская легенда» как ключевой текст в культурном диалоге Великобритании и США 19-20 вв.: автореф. дис. на соискание науч. степени доктора культурологии: 24.00.01 «Теория і історія культури» / Ю.С. Серенков. – М., 2009. – 46 с.
6. Ширяева Ж.Л. Легенда о короле Артуре в английском романе XX века: (на материале Т. Уайта и М. Стюарта): дис. ... канд. филол. наук: 10.01.03 / Ширяева Жанна Леонидовна. – Воронеж, 2008. – 171 с.
7. Day D. The Quest for King Arthur / David Day. – London; N. Y.: BCA, 1995. – 175 p.
8. Girouard M. The return to Camelot: Chivalry and the English gentleman / M. Girouard // Yale Univ. Press, 1981. – 314 p.
9. Green T. Concepts of Arthur / Thomas Green. – Stroud: Tempus, 2007. – 282 p.
10. Lupack A. Arthurian Literature by Women / Alan Lupack, Barbara Tera Lupack. – N. Y.; London : Garland, 1999. – 382 p.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 12.05.2018 р.
Рекомендовано до друку д.ф.н., професором Андрейчук Н. І.*

**ARTHUR DISCOURSE: DYNAMICS OF CONCEPTUALIZATION
OF PRECEDENT TOPONYMS AND CHREMATONYMS****Ya. Kalambet**

*Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas;
76019, Ivano-Frankivsk, Karpatska Str., 15;
ph. + 380 (3422) 54-74-30; e-mail: jaryna_schwetj@ukr.net*

The article examines the dynamics of the conceptualization of precedent onyms in the Arthur discourse, and it is proved that the mental space of this discourse is constituted by units of different precedent status - anthroponyms, toponyms and chrematonyms. It is observed in the article that the conceptual features of precedent toponyms and chrematonyms are relevant during the five-hundred-year-old existence of Arthuriana and are relevant to the processes of secondary nomination in contemporary English-speaking discourse: arising as a result of metaphorization or metonymization.

Key words: *arturiana discourse, conceptual strukture, conceptual feature, precedend onym, toponym, chrematonym.*